

PETAR WUST (1884. – 1940.)

SADRŽAJ

1. ŽIVOT I DJELA
2. NAIVNOST I PIJETITET
3. DIJALETIKA DUHA

1. ŽIVOT I DJELA

Rodio se 28. kolovoza 1884. u selu Rissenthal u njemačkoj pokrajini Saar kao najstarije od jedanaestero djece. Rado je naglašavao da se s njegovim rođendanom poklapa i dan rođenja Goethea i dan smrti sv. Augustina. Ova je okolnost upravo bila povodom da se ovom dvojicom mislilaca Wust za svoga života rado bavio.

U djetinjstvu je živio oskudno. Već se kao dječak počeo zanimati za znanost. Mjesni je župnik zapazio nadarenost dječaka i privatno ga je poučavao u latinskom jeziku. S njegovom se pomoću upisao u gimnaziju u Trieru gdje je i maturirao. Roditelji su čvrsto vjerovali da će mali Petar izabrati svećenički poziv. I on je sam bio s početka te namjere, sve dok ga u višim razredima nisu sve više i više zanosile Goetheove ideje. Odlučio se tako za zvanje gimnazijskog profesora. To je izazvalo napetost s roditeljima koji su ga od tada smatrali otpadnikom i izgubljenim sinom. Osamljen se dao na studij filozofije, anglistike i germanistike u Berlinu, a kasnije u Strassburgu.

Nakon što je uspješno apsolvirao studij filozofije nije mogao naći posla. Odlučio se oženiti. Konačno je pronašao posao na gimnazijama u Berlinu, Neussu, Trieru i Kölnu. Doktorirao je u Bonnu kod O. Kulpea disertacijom o J. S. Millu. Prijateljevao je sa Schelerom i francuskim katoličkim intelektualcima. 1930. je bio pozvan za redovnog profesora filozofije u Münster. Tu se nakon osmogodišnjeg rada razbolio i umro u svojoj 56-toj godini od raka čeljusti.

Wustovu misao karakteriziraju dvije crte njegove naravi: žed za znanjem i samosnalaženje u mukotrpnom životu. Proživljavao je duhovne i materijalne krize. Susret sa filozofom religije E. Troeltschom je u tom pogledu, kako svjedoči sam Wust, za njega bio odlučujući. On mu je savjetovao da se, ako želi učiniti nešto dobro za filozofiju, okrene od Milla i neokantizma k vjeri otaca i staroj dobroj metafizici. Ovaj je savjet u Wustu sve više i više kopkao. Jednog je dana nabasao na pjesmu Heinricha von Kleista pod naslovom »O marionetnom kazalištu«. Pjesnici su mu se, naime, pričinjali najboljim filozofima koji su ne znanstvenošću, već intuicijom isprepletali niti svojih domišljaja o smislu života. Kad je dakle pročitao pjesmu H. von

Kleista ostao je prestrašen nad dubinom svijeta i čovjeka. Ono zastrašujuće bilo je u toj pjesmi i to, što tu konačno nije bilo izrečeno ništa nova. Meditiranjem se ove pjesme Wust oslobodio neokantizma.

Plod razgovora s Troeltschom i meditiranja pjesme H. von Kleista bila je 1920. knjiga pod naslovom *Uskrsnuće metafizike*. Svojom je knjigom *Uskrsnuće metafizike* želio utrti put novoj, budućoj metafizici, metafizici za buduće generacije, a ne toliko riješiti sukob s novokantovskim postavkama. Želio je samo nadići ponos uma i dovesti ga do šutljivo priznavajućeg strahopoštovanja. Novokantovci su se dakako na ovu knjigu oborili poput jastreba. Wust je ipak njome zadobio pristaše. *Uskrsnuće metafizike* završava ovom idejom: najuzvišenija zadaća filozofije nije zasićenje nagona znanja, već uvođenje čovjeka u temelje bitka, do onoga mjesta gdje se prigibaju koljena, gdje se čudi i šuti.

2. NAIVNOST I PIJETITET

Ono nastavlja ideje iz *Uskrsnuća metafizike*. Wust ga je objavio 1925. Naivnost ovdje označava djetinje praštanje čovjeka; pijetitet pak životnom borbom osvojeni mir mudrosti. U pozadini ovih misli stoji filozofija velikog Augustina i njegova poznata riječ: za sebe si nas Gospodine stvorio i nemirno je naše srce dok se ne smiri u Tebi; kao i riječi Fichtea koje je uputio u jednom pismu Fridrichu Jakobiu, da čovjek započinje filozofirati iz obijesti, a završava u otkriću vlastite golotinje te tako samo filozofiranje postaje potreba spasenja. Wust je ovim mislima želio zaokružiti jednu kršćansku antropologiju.

3. DIJALEKTIKA DUHA (1928)

Wust si je za predmet istraživanja postavio čovjekov duh, njegovu stvorenost, vladanje, nemir - u namjeri da ga usporedi s Božanskim duhom uzvišenog mira. To je sudbina dijalektike čovjekova duha.

Neizvjesnost i smionost je Wustovo najpoznatije i sigurno najčitanije djelo objavljeno 1937. u kojem je on zapravo sažeo misli iz prijašnjih djela. Tu se zapravo i sam prikazao kao filozof spoznavatelj i priznavatelj. Poznata je njegova izreka kojom želi opravdati svoje bavljenje filozofijom: »Postao sam filozof da bih postao čovjekom«.

Na svojoj je bolesničkoj postelji na jednu razglednicu Wust zapisao i ove riječi: »sva je filozofija dragocjen luksus *sub specie crucifix*«. I svojim je studentima otkrio »magični ključ svoje misli« kad im je napisao da taj čarobni ključ nije filozofija - refleksija, kako bi to oni od njega i očekivali - već molitva. Ove riječi on nije želio shvatiti kao objavu bankrota filozofije. Filozofija je za njega akt totalnog predanja misteriju.

Svoju filozofiju razrađuje na dva praafekta ljudskoga duha: čuđenju i strahopoštovanju. Čuđenjem se budi ljudski duh. Ono je granični akt između metafizičkih regiona prirode i duha. Čuđenje je početni akt odljepljivanja duha od čiste navezanosti na objekte, ono je rođendan sjećanja i početak nemirne oscilacije slobode. Čuđenje je specifični akt samo ljudskoga, konačnoga duha. Konačni se, naime, duh čudi baš zbog toga jer je duh i jer je konačni duh.

Priroda slijedi određeni red stvari u potpuno slijepoj poslušnosti. Budući da u njoj nema osobnosti ona se nije sposobna čuditi. U Bogu je pak isključena svaka mogućnost čuđenja. Budući da se čovjek čudi on nije ni životinja ni Bog, već samo čovjek i kao takav međuregionalno biće određeno oscilacijskim nemišrom.

Usko je sa samim čuđenjem povezano i strahopoštovanje. Nema, naime, strahopoštovanja bez čuđenja. Ipak, strahopoštovanje je više od čuđenja. U strahopoštovanju je uvijek govor o strahu (ne o strahu u današnjem smislu riječi - strahu »od« nečega), o strahu za nešto. Strahopoštovanje je okarakterizirano brigom. Ono se potvrđuje u divljenju (čuđenje pak u zadivljenju), u stanju znanja, priznanja i čudoredne zauzetosti. Strahopoštovanje pobuđuje konačno ljubavno predanje koje se očituje kroz »pobožnu« plahost i »svete težnje«.

Čuđenje su i strahopoštovanje međusobno povezani. Oni su dupli afekt, tako da čuđenje posjeduje više otvarajući i pripremni (aktivni) karakter; strahopoštovanje pak produbljujući i očuvajući (habitualni) karakter. Tu se, naime, može uočiti da je strahopoštovanje više od čuđenja. Što je objekt strahopoštovanja? Bitak.

Savjest je čudoredna norma u čovjeku. Ona nije, kako je to mislio Goethe, Božji glas u nama. Kad bi tako bilo onda nikada ne bi mogla postojati kriva savjest. Sjećanje je pretpostavka savjesti. U tom bi smislu prema Wustu trebalo savjest definirati i kao sjećanje.

Wust govori o čovjeku okrenutom svijetu - *homo exterior* - koji je u opasnosti da se izgubi u njemu (svijetu) i o unutarnjem čovjeku - *homo interior* - kao onome koji živi iz »nutarnjeg sjećanja« (*memoria interior*) Božje prisutnosti. Kajanje je znak aktualnog samokonflikta u čovjekovoj duši, ono je i početak duševnog ozdravljenja.

Za Wusta ne postoji potreba znanja bez potrebe spasenja i obrnuto. U filozofiji religije slijedi nauku Bonaventure i Augustina. Mudrost i u nama treba postati habitus nevinog djeteta, ona je uzvišena naivnost koju u krajnoj liniji Wust naziva i pobožnost (*devotio*). Već je sama filozofija kao takva akt pobožnosti.